

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH ZAMMIT MC KEON**

Seduta tal-25 ta' Frar, 2010

Citazzjoni Numru. 288/1989/1

**L-Avukat Dottor Jose' Herrera ghan-nom u in
rappresentanza tad-ditta 'Fenech Oil & Petroleum Co
Limited'**

kontra

**L-Accountant General ghan-nom u in rapprezentanza
tad-Dipartiment tat-Tezor**

Il-Qorti :

Rat l-att tac-citazzjoni pprezentat fl-14 ta' Marzu 1989 li jaqra hekk-

Peress illi l-konvenut jinsab inadempjenti versu l-attur fis-somma ta' elfejn tmien mija seba' u sebghin lira Maltija u tmienja u sittin centezmi (Lm2,877.68), bilanc minn somma akbar, valur ta' mercja lilu mibjugha u konsenjata ;

Kopja Informali ta' Sentenza

Peress illi l-konvenut interpellat anke pemezz ta' ittra ufficjali, izda baqa' inadempjenti ;

Peress illi jezistu c-cirkostanzi kif pruvat ai termini tad-disposizzjoni tal-Artiklu 167/170 tal-Kodici tal-Organizzazzjoni u Procedura Civili, u ghalhekk il-konvenut m'ghandu ebda eccezzjoni x'jaghti ;

Jghid il-konvenut ghaliex ghar-ragunijiet premissi m'ghandhiex din l-Onorabbli Qorti -

1. *tiddeciedi dina l-kawza bid-dispensa tas-smigh kif provdut ai termini tal-Artiklu 167/170 tal-Kodici tal-Organizzazzjoni u Procedura Civili ;*

2. *tiddikjara l-konvenut inadempjenti versu l-attur fis-somma ta' elfejn tmien mija u seba' u sebghin lira Maltija u tmienja u sittin centezmi (Lm2,877.68) ;*

3. *tikkundanna lill-konvenut ihallas is-somma ta' elfejn tmien mija u seba' u sebghin lira Maltija u tmienja u sittin centezmi (Lm2,877.68) lill-attur ;*

Bl-ispejjes u l-imghax, inkluzi dawk tal-ittra interpellatorja u l-imghax legali.

Il-konvenut jinsab ingunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata annessa mac-citazzjoni, l-lista ta' xhieda indikati mill-attur nomine, u d-dokumenti li kienu annessi.

Rat id-digriet ta' din il-Qorti diversament presjeduta tas-17 ta' Marzu 1989 fejn kienet michuda t-talba attrici sabiex il-kawza tigi deciza bid-dispensa tas-smiegh, u fejn allura l-konvenut kien awtorizzat jipprezenta n-nota ta' eccezzjonijiet.

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet prezentata fit-28 ta' Marzu 1989 li taqra hekk -

Kopja Informali ta' Sentenza

1. *Illi salv għall-prova kuntrarja c-citazzjoni hija nulla stante illi l-attur nomine ma jidhirx li għandu r-rappreżentanza guridika tas-socjeta' "Fenech Oil & Petroleum Company Limited" u dan kif jidher mill-anness memorandum and articles of association ta' l-istess socjeta' mmarkat 'Dok A' ;*

2. *Illi subordinament u minghajr pregudizzju għas-sueċċepit it-talbiet ta' l-attur nomine huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom għalhekk jigu michuda stante illi s-somma minnu pretiza mhix lilu dovuta peress illi l-konsenja li originarjament kellha tinghata lill-konvenut ma gietx lilu kkonsenjata ai termini tal-letter of acceptance of tender datata 19 ta' April, 1983 hawn annessa u mmarkata "Dok. B" ;*

3. *Illi inoltre hu m'għandux ibati spejjez.*

Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata annessa man-nota tal-eccezzjonijiet, il-lista ta' xhieda indikati mill-konvenut, u d-dokumenti li kienu annessi.

Qieset il-provi kollha li ressqu l-partijiet.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Rat l-atti l-ohra tal-kawza.

Rat id-digriet tagħha mogħti fl-udjenza tal-11 ta' Gunju 2009, fejn il-kawza thalliet għas-sentenza għal-lum.

Ikkunsidrat –

Din il-Qorti se tittratta l-eccezzjoni tan-nullita'. Tghid mill-ewwel li ma hemmx nullita' fl-azzjoni attrici. Fiz-zmien meta kienet intavolata l-kawza, fil-kaz ta' socjetajiet kummerċjali, kemm meta jkunu atturi kif ukoll meta jiddefendu kawza, kienu jkunu rappreżentati minn persuni debitament awtorizzati. Illum socjeta' kummerċjali tista' tistitwixxi proceduri jew tiddefendi ruhha *motu proprio*

minghajr il-htiega ta' rapprezentanza. Fil-kaz tal-lum, huwa evidenti li l-partijiet ikkoncentraw fuq il-mertu tal-kwistjoni aktar milli fuq din l-eccezzjoni legali. Fid-dritt, in-nullita' ta' azzjoni huwa regolat mil-ligi. Inltre illum il-gurisprudenza hija propensa li tiskarta l-formalizmu zejzed u tfittex sabiex issalva s-sostanza tal-azzjoni. U dak huwa propju li ser taghmel din il-Qorti anke ghaliex ghandha rasha mistrieha li l-legittima kontradittur tal-konvenut kienet propju l-kumpanija attrici. L-ewwel eccezzjoni hija respinta.

Ghalhekk ser tghaddi biex tittratta l-mertu.

Ikkunsidrat -

F'din il-kawza, l-attur nomine qed jesigi l-hlas ta' Lm2877.68 (ekwivalenti ghal €6703.19) prezz ta' konsenja ta' zejt li jallega li ssupplixxa skond *public tender* li hareg ghal dan l-iskop. Min-naha l-ohra, il-konvenut qed jirribatti din il-pretensjoni fil-mertu billi jsostni li l-ammont ta' zejt illi s-socjeta' Fenech Oil & Petroleum ikkonsenjat kien inferjuri ghall-kwantita' miftiehma u li l-hlas sar skond kemm zejt kien fil-fatt konsenjat.

Mill-provi prodotti jidher illi saret sejha ghall-offerti ghal numru ta' drums ta' zejt. Fost drums diversi ta' zejt illi s-socjeta' Fenech Oil & Petroleum kellha tissupplixxi lill-Gvern, kien hemm mitejn wiehed u erbghin (241) drums ta' mitejn u sbatax (217) –il litru li kellhom jigu suppliti. Din il-kawza tikkoncerna dan l-ammont ta' zejt li fil-kumpless tieghu jammonta ghal tnejn u hamsin elf mitejn tmienja u disghin (52298) litru ta' zejt tat-tip ED 40 Lubricating Oil for Compression Ignition (Diesel) Engines.

L-attur noe jargumenta illi l-ammont ta' zejt li s-socjeta' Fenech Oil & Petroleum ikkonsenjat lill-Gvern kien ta' 217 litru ghal kull drum mentri l-konvenut jallega illi fil-fatt *on average* l-ammont ta' zejt li kien fih kull drum kien ta' 199.75 litru, jigifieri 17.28 litru anqas minn dak miftiehem.

Ikkunsidrat -

Ghal dak li huwa apprezzament tal-provi, il-kriterju mhuwiex jekk il-gudikant assolutament jemminx dak li jkun spjegat lilu izda jekk dawk l-ispjegazzjonijiet humiex versosimili fic-cirkostanzi zvarjati tal-hajja (**“Borg vs Bartolo”** – Appell Inferjuri – 25 ta' Gunju 1980). Dan premess bhala punt ta' dritt jinghad li huwa assodat fil-gurisprudenza li f'kaz ta' zewg verzonijiet dijametrikament opposti u li jkunu plawsibbli jew possibbli dan jiffavorixxi lill-konvenut abbazi tal-principju *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat* (**“Camilleri vs Cauchi et”** – Appell Inferjuri – 22 ta' Novembru 2002). Huwa l-attur li jrid jipprova l-fatti minnu premessi u allegati. Mill-banda l-ohra il-grad ta' prova rikjest fil-kamp civili huwa dak li bizzejjed inissel certezza morali f'mohh il-gudikant li tkun indotta minn preponderanza tal-provi meqjusa fuq bilanc ta' probabilitajiet (**“Caruana vs Laurenti”** – Prim'Awla tal-Qorti Civili – 8 ta' April 1994 ; **“Borg vs Manager ta' l-Intrapriza tal-Halib”** – Prim'Awla tal-Qorti Civili – 17 ta' Lulju 1981 ; **“Vassallo vs Pace”** - Vol.LXX.II.144 u **“Zammit vs Petrocchino”** – Appell Kummercjali – 25 ta' Frar 1952). Il-konvenut huwa assistit mill-presunzjoni li mhux obligat jaghmel il-prova negattiva. Ghalhekk din il-Qorti trid tara jekk l-attur issodisfax l-oneru tal-prova tal-legittimita' u fondatezza tal-pretensjoni tieghu jew inkella ghandhiex din il-Qorti tapplika r-regola ta' gudizzju li l-fatti allegati ma gewx sodisfacjentement pruvati (**“Theuma vs Mercieca”** – Qorti tal-Appell – 20 ta' Frar 1996 u **“Fenech Clarke et vs Borg et”** – Qorti tal-Appell – 3 ta' Mejju 1997).

Ikkunsidrat -

Jirrizulta li meta l-Gvern jircievi zejt industriali huwa jizen dan iz-zejt sabiex jaccerta l-kwantita' supplita. Dan il-process kien isir minn sezzjoni apposta fid-Dipartiment ta' l-Industrija maghrufa bhala *Weights and Measures*. Iz-zejt jintizen skond formola teknika li tigi applikata minn impjegati tal-Gvern li huma mharrga ghal dak it-tip ta' xoghol. Dan il-process ta' verifika kien spjegat mix-xhud Anthony Buhagiar li kien Administrative Officer fis-sezzjoni *Stocks Warehousing and Stock Control*. (fol. 128 et seq.). Huwa xehed hekk –

Bhala 'warehousing' kont responsabbli illi dak kollu li jasal fl-istores li kienu jkunu affarijiet li l-Gvern kien jixtri b'kuntratt, kienu jkunu ta' kwalita' u kwantita' kif suppost. Fil-kaz ta' zejt, meta dan jasal fis-Central Supplies, jittiehed 'sample' u jigi 'tested' mis-Central Supplies.

Ghar-rigward ta' kwantita' , isir 'random test', illi l-ewwel ma jsir hu ma ... ufficjal li hu 'Executive Officer' li huwa direttament responsabbli ghall-'istores' u dan it-test isir billi jintizen 'drum' jew tnejn miz-zejt in kwistjoni. ...

Jekk minn dan it-test jirrizultaw diskrepanzi sostanzjali mal-kwantita' li kellha tigi supplita, dan l-ufficcjal jirrapurtali u mmur nivverifika dak li jkun huwa sab billi naghmel l-istess test li ghamel huwa....

Fil-kaz li nerga' nsib l-istess rizultat, nibghat lil 'Inspector of Weights and Measures' biex jaghmel it-testijiet necessarji.

Dan ix-xhud jixhed hekk (fol. 130) –

Rigward dan it-tender partikolari, dan it-test ghamilnih ukoll. Irrizultalna li kien hemm diskrepanza mhux accettabbli u informajna lil Inspector biex jaghmel it-tests necessarji. Fl-istess hin, informajna lil Engineering Standards Laboratory, u dawn iddeterminaw l-ispecific gravity taz-zejt ...

Wara kien gie Mr Schembri mis-section tal-Weights and Measures; ittestja l-mizien taghna biex jara hux qed jimmarka tajjeb, u wzah biex jaghmel it-tests. Hu wizen xi erba' drammi li ghazel 'at random'.

Importanti li f'dan l-istadju jigi rilevat il-fatt li meta Anthony Buhagiar informa lis-sezzjoni tal-Weights and Measures sabiex dawn jaghmlu testijiet ta' l-uzin taz-zejt, huwa cempel lil certu Mr Lanzon, impjegat mas-socjeta' attrici. Skond Buhagiar, dan Lanzon qallu li min kien responsabbli mis-socjeta' attrici kien imsiefer.

Dwar dan it-test, Michael Fenech, Managing Director tas-socjeta' attrici, xehed hekk (ara fol. 33) -

Fil-bidu nett wara illi kienu diga' saru z-zewg konsenji t-Tezor kienu qalulna illi kienu ser jaghmlu 'test' u ahna konna ghidnilhom illi ma kellniex ghalfejn inkunu prezenti ghal dak it-test. Meta imbaghad huma kienu qalulna illi kienu ghamlu t-test u kienu sabu n-nuqqas fil-kwantita' allura ahna ghidnilhom naghmlu re-checking ghax ma setax ikun hemm dak in-nuqqas.

Aktar tard huwa xehed hekk (fol. 332) -

Ezattament jiena personalment li kont niehu hsieb dawn l-affarijiet kont imsiefer u ma kontx jiena li kellimthom meta qalulna li se jsir it-test in kwistjoni.

Ikkunsidrat –

Din il-Qorti tqis li meta s-socjeta' attrici ghazlet li ma tkunx prezenti permezz ta' rapprezentanti jew impjegati taghha waqt t-test ta' l-uzin taz-zejt hija fir-realta' ippregudikat il-posizzjoni taghha ghax poggiet lilha nfnisha fil-qaghda li ma tistax oggettivament taccerta ruhha jekk il-process attwat mill-konvenut kienx affidabbli jew le.

Ikkunsidrat -

Fl-affidavit tieghu (fol. 329), Michael Angelo Fenech, Managing Director tas-socjeta' attrici, jallegra *inter alia* li meta sar it-test li ghalih huwa ma kienx prezenti, sar zball fil-wizna taz-zejt. Huwa jallegra illi l-formola uzata kienet zbaljata (fol. 349). Din il-Qorti hija tal-fehma li fuq l-iskorta ta' dak li xehed u tad-dokument li pprezenta fid-9 ta' Mejju 2008 (fol. 349), senjatament fejn ighid li l-formola ta' uzin applikata mill-Gvern kienet hazina, ma tistax oggettivament u serenament tikkonkludi li sar zball fuq il-pretest li l-formola tieghu kienet il-korretta u mhux dik li hadmu fuqha l-impjegati tad-Dipartiment addetti mill-wizna ta' zjut u prodotti ohra. Ghalhekk, anke fil-kuntest tar-regoli dwar l-oneru tal-prova, din il-Qorti ma tistax tnissel ic-certezza morali li trid il-ligi sabiex tqis bhala pruvat il-kaz tas-socjeta' attrici fuq bilanc ta' probabilitajiet u tiskarta l-provi tal-konvenut. Din il-Qorti ssib sostenn f'dak li qed tafferma anke mill-fatt li s-socjeta' attrici ma ressqet

L-ebda prova dokumentarja rilaxxjata mis-*suppliers* taz-zejt li ticcertifika l-kwantita' li kien fih kull drum kif ukoll li ticcertifika kif sar l-uzin tal-kwantita' indikata fuq id-drums.

Ikkunsidrat –

Lis-socjeta' attrici kien jispetta l-piz tal-prova li fil-fatt ikkonsenjat l-kwantita' ta' zejt li tieghu qed tirreklama l-pagament. Fil-kaz tal-lum, il-konvenut mar oltre l-obbligu tieghu li jiddefendi l-kawza assistit mill-presunzjoni li mhux obligat li jaghmel prova negattiva. Anzi waqt il-kawza, huwa ressaq dokument mahrug mic-Chief Central Supplies fi hdan id-Dipartiment ta' l-Industrija (Weights and Measures Inspectorate) li iccertifika li it-tlett drums li fuqhom saru t-testijiet ta' l-uzin taz-zejt suppliti mis-socjeta' Fenech Oil & Petroleum kienu jikkontjenu, *on average*, 199.75 litru zejt kull wiehed minflok 217 kif patwit.

L-ammont ta' drums li kellhom jigu suppliti skond il-*Letter of Acceptance of Tender* kellu jkun ta' 241 izda ma sarx l-uzin ta' kull wiehed minn dawn id-drums skond kif afferma Joseph Schembri Inspector of Weights and Measures. Dan xehed hekk –

Id-drum li jien ezaminajt kellu miktub fuqu 'gross weight 196 kgs u 'net 180 kgs'. Dan iccekkjajtu fuq il-mizien tas-Central Supplies wara li kont ivverifikajt li l-istess mizien kien 'within the limits'.....

Nghid ukoll illi fit-2 ta' Awwissu 1983 regghu baghtu ghalija s-Central Supplies u jien ergajt mort fil-mahzen tagghom f'Wied il-Kbir, Qormi, u ezaminajt tlett 'drums' ohra.

Is-socjeta' attrici ma kkontestax bhala inattendibbli *weight test* li jsir *at random* fuq erba' drums biss. Kif lanqas ma kien b'xi mod allegat li l-prodott u d-drums li tagghom sar il-*weighting* ma kienux daww konsejnti mis-socjeta' attrici.

Fl-isfond tal-provi akkwisiti meqjusa fl-assjem tagghom, din il-Qorti tghid li l-kumpanija attrici ma ppruvatx il-kaz taghha sal-grad rikjest mil-ligi.

Kopja Informali ta' Sentenza

Ghar-ragunijiet kollha premessi, din il-Qorti taqta' u tiddeciedi l-kawza kif gej –

Fl-ewwel lok tichad l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut.

Fit-tieni lok, tilqa' l-eccezzjonijiet l-ohra tal-konvenut.

Fit-tielet lok, tichad it-talbiet attrici.

Fir-raba' lok, tordna li l-ispejjez jithallsu mill-kumpannija attrici.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----